

Mieczysław Polak

Maryja, Matka Pięknej Miłości w duszpasterstwie narzeczonych

Salvatoris Mater 9/3/4, 189-204

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Dokonujące się we współczesnych społeczeństwach przemiany społeczno-kulturowe wpływają w dużej mierze na życie małżeńskie i rodzinne. Wpływy te mają zarówno pozytywne, jak i negatywne konsekwencje. Często zauważa się raczej trudności, jakie życiu małżeńskiemu i rodzinnemu przynosi współczesna kultura, niż szanse, jakie otwiera przed młodymi ludźmi, którzy stoją przed podjęciem powołania małżeńskiego i rodzinnego. Tematyka małżeńska i rodzinna jest jednym z ważniejszych zagadnień, które podejmuje Kościół w swoim nauczaniu, wyznaczającym także kierunki praktyki duszpasterskiej. W tym też obszarze działań znajduje swoje miejsce duszpasterstwo narzeczonych, określane jako bliższe i bezpośrednie przygotowanie do małżeństwa¹. Zawiera się ono w całości duszpasterstwa małżeństw i rodzin i ma na celu doprowadzenie narzeczonych do chrześcijańskiego rozumienia ich małżeństwa oraz wynikającego z wiary sposobu jego przeżywania². Jest ono szczególnie ważne tam, gdzie rodzina przechodzi wewnętrzne kryzysy czy konfrontowana jest ze szkodliwymi dla jej rozwoju kulturowymi, społecznymi czy ekonomicznymi oddziaływaniami, które niszczą jej trwałość, czy utrudniają jej zakładanie³. Negatywne kulturowo-społeczne wpływy na rodzinę są dziś łatwe do za-

uważenia. Stąd przygotowanie do małżeństwa wydaje się dziś być jednym z ważniejszych i zarazem jednym z trudniejszych zadań stojących przed Kościołem. Znaczenie duszpasterskiej konieczności przygotowania do małżeństwa nie ogranicza się tylko do narzeczonych, do ich przyszłego małżeńskiego życia, lecz dotyczy też przyszłości Kościoła, przyszłości ewangelizacji, a także przyszłości społeczeństwa⁴.

Duszpasterstwo narzeczonych powinno przyjąć za punkt wyjścia doświadczenie ludzkie, które w tym okresie życia człowieka i w jego sytuacji stanowi dla niego punkt odniesienia, wokół którego toczy się jego życie.

Ks. Mieczysław Polak

Maryja, Matka Pięknej Miłości w duszpasterstwie narzeczonych

SALVATORIS MATER
9(2007) nr 3-4, 189-204

¹ Por. JAN PAWEŁ II, Adhortacja *Familiaris Consortio* (22.11.1981), 66 (dalej: FC).

² Por. *Ehevorbereitung*, w: *Lexikon der Pastoral*, red. K. BAUMGARTNER, P. SCHEUCHENPFLUG, Freiburg-Basel-Wien 2002, 340.

³ Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin* (2.02.1994), 3.

⁴ Por. PAPIESKA RADA DS. RODZINY, *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa* (13.05.1996), w: *Posoborowe dokumenty Kościoła o małżeństwie i rodzinie*, t. 2, Kraków 1999, 1.

Tym podstawowym doświadczeniem czasu narzeczeństwa jest niewątpliwie miłość. Bazując na tym ludzkim doświadczeniu duszpasterstwo naręczonych staje się czasem przygotowania człowieka, dwojga osób do *pięknej miłości, małżeństwa i odpowiedzialnego rodzicielstwa*⁵.

Niniejszy artykuł ma stanowić pewną próbę, ukazującą możliwości wykorzystania treści przesłania tytułu maryjnego „Matka Pięknej Miłości” w duszpasterstwie naręczonych, czy przygotowaniu do małżeństwa, które ma prowadzić do odkrycia, przyjęcia i realizowania prawdziwej, pięknej miłości, do tego, aby człowiek tej pięknej miłości nie przegrał. I tutaj wskazuje Jan Paweł II właśnie na Matkę Pięknej Miłości: *Tylko trzeba patrzeć od młodości, od dziecka w oczy tej Matki Pięknej Miłości, a Ona nauczy nas właściwej odpowiedzi na pytanie czasem bardzo trudne, gdzie trzeba także podjąć zmagania ze sobą. Ale jest to zmaganie o wielką wartość, bo nie można w życiu przegrać miłości. Nie można przegrać prawdziwej miłości*⁶. Stąd wydaje się, że przesłanie owego maryjnego tytułu „Matka Pięknej Miłości” odnosi się najpierw do punktu wyjścia duszpasterstwa naręczonych, do miłości, która poprzez działania duszpasterskie ma kształtować się w kierunku pięknej, prawdziwej miłości.

1. Matka Pięknej Miłości na drodze rozwoju miłości naręczonych

Współczesna kultura miłości kształtowana jest często przez następujące społeczno-kulturowe zjawiska: indywidualizm i tendencje narcystyczne, przemiany w rozumieniu i przeżywaniu seksualności i często „prowizoryczne” nastawienie do życia, połączone z kryzysem sensu życia. Poza tym wpływają na jej kształt środki przekazu, z promowaną w nich konsumistyczną mentalnością, oddzielającą miłość od religijnego i moralnego życia. Miłość jest dziś często rozumiana tylko jako uczucie, niekiedy jako indywidualne zadowolenie. Jej znaczenie dla współczesnego człowieka jest jednak bardzo duże.

W międzyludzkich, szczególnie w narzeczeńskich czy małżeńskich relacjach miłość odgrywa wyjątkową rolę. Człowiek, który nie potrafi kochać, który nie rozwinął w sobie zdolności do miłości i jej ciągle nie

⁵ Por. JAN PAWEŁ II, *Służcie Ewangelii Chrystusa, aby mieć nadzieję światu*. Orędzie do Konferencji Episkopatu Polski (Warszawa, 11.06.1999), „L'Osservatore Romano” 20(1999) nr 8, 58-60.

⁶ TENŻE, *Nie dajcie się uwieść pozorom*. Przemówienie przed końcowym błogosławieństwem (Łomża, 4.06.1991), „L'Osservatore Romano” 12(1991) nr 5, 41.

rozwijają, nie ma odpowiednich predyspozycji do zawarcia udanego małżeństwa. Nie wszyscy jednak rozwijają w sobie te zdolności, niektórzy mają nawet jakiś lęk przed miłością, ponieważ nie doświadczyli jej w życiu, albo doświadczyli jej w fałszywej formie. Współczesny człowiek potrzebuje zatem wypracowania nowej kultury miłości, kultury prawdziwej i pięknej miłości, której ważniejsze cechy można przedstawić w następujący sposób: miłość odnosi się poprzez jej bezgraniczność do jakiejś innej, wyższej rzeczywistości, ostatecznie do Boga, ponieważ *istnieje jakaś relacja między miłością i Boskością: miłość obiecuje nieskończoność, wieczność – jakąś rzeczywistość wyższą i całkowicie inną w stosunku do codzienności naszego istnienia*⁷. *Kto kocha, szuka ostatecznie Boga*⁸. Dlatego miłość może być najpełniej realizowana w jedności z Bogiem, w odniesieniu do Niego. W ten sposób może być przezwyciężone napięcie pomiędzy bezgranicznością ludzkiej miłości i ograniczonymi możliwościami jej urzeczywistnienia przez człowieka. Poprzez ostateczne odniesienie miłości ludzkiej do Boga otrzymuje ona w chrześcijańskiej religii nowy, specyficzny wymiar. Miłość jest tu widziana i przeżywana w perspektywie krzyża i zmartwychwstania Chrystusa, co zostaje wyrażone szczególnie w sakramencie małżeństwa⁹.

Duszpasterstwo narzeczonych powinno zatem pomóc młodym ludziom odnieść ich miłość do Boga. Odwołując się do ich osobistych doświadczeń, wskazać na to, że dawcą i źródłem tego na pozór tylko ludzkiego uczucia jest Bóg. *Miłość, aby była piękna, musi być darem Bożym, musi być zaszczerpiona w sercach ludzkich przez Ducha Świętego i stale w nich podtrzymywana (por. Rz 5, 5). Kościół jest tego świadom, gdy w sakramencie małżeństwa prosi Ducha Świętego o nawiedzenie ludzkich serc. Aby była piękną miłością, czyli darem osoby dla osoby, musi pochodzić od Tego, który sam jest Darem i Źródłem wszelkich darów*¹⁰.

Zadaniem duszpasterstwa narzeczonych będzie więc najpierw wprowadzenie dwojga ludzi w tajemnicę wspólnej historii miłości, która była od samego jej początku momentem historii miłości Boga z nimi. Ponieważ historia ta ma do czynienia z Bogiem, daje się w pełni rozpoznać i zrozumieć tylko w wierze. Dlatego przygotowanie do małżeństwa próbuje pomóc człowiekowi odkryć i pogłębić wiarę w miłości i w relacji do drugiej osoby, oraz miłość i relację w wierze¹¹. Zakłada ono, że

⁷ Por. BENEDYKT XVI, Encyklika *Deus caritas est* (25.12.2005), 5 (dalej: DCE).

⁸ R. BLEISTEIN, *Die jungen Menschen und die alte Kirche*, Freiburg 1972, 75.

⁹ Por. L. WACHINGER, *Einander lieben - einander lassen. Über Ehe und Partnerschaft*, München 1992, 165-167.

¹⁰ JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

¹¹ Por. R. SAUER, *Ehevorbereitung progressiv: Ehecatechumenat*, „Dialog” (1995) nr 3, 4.

dwoje kochających się ludzi, na podstawie ich osobistych i wspólnych doświadczeń oraz pomocy duszpasterskiej jest w stanie odkryć głębszy wymiar ich wzajemnej relacji. Mogą oni, poprzez odkrycie „innej strony” ich relacji, doświadczyć Boga i dojść przez to do przekonania i wiary, że ich poznanie się, wzajemna miłość, ich decyzja o wspólnej drodze życia rodziły się w obliczu Boga, Jego Miłości, której mogą także powierzyć swoją przyszłość. *Przeżycie bowiem miłości, miłowania drugiej osoby i doświadczenia miłości od niej otwiera dostęp do miłości Boga i wiary i pozwala rozumieć małżeństwo jako sakrament*¹².

Odniesienie ludzkiej miłości narzeczonych do Boga nadaje jej szczególny wymiar – wymiar „wielkiej tajemnicy”¹³. Duszpasterstwo narzeczonych ma pomóc młodym ludziom w doświadczeniu tej tajemnicy, która nie jest zagadką, ale jest ostatecznie misterium Boga, ma prowadzić do coraz głębszego zrozumienia i uznania ich bezpośredniego odniesienia do tajemnicy, którą nazywamy Bogiem¹⁴. To właśnie jest jedno z podstawowych zadań duszpasterskich w tym obszarze: pomóc człowiekowi stanąć w obliczu tej „wielkiej tajemnicy”, tajemnicy pięknej miłości. Maryja, Matka Pięknej Miłości jawi się tutaj jako Ta, która *pierwsza weszła w ten wymiar, wprowadzając wraz ze sobą swego oblubieńca Józefa. Oni też stali się pierwszymi wzorami owej pięknej miłości, o którą Kościół nie przestaje się modlić dla młodzieży, dla małżeństw i dla rodzin. A małżeństwa, rodziny i młodzież również nie przestają się modlić o to dla siebie. Wystarczy patrzeć na rzesze pielgrzymów ludzi dorosłych i młodych, zdążających do sanktuariów maryjnych i zapatrzonych w wizerunek Bogarodzicy, czasem Maryi i Józefa wraz z Dzieciątkiem: w oblicza, na których odbija się całe piękno miłości ofiarowanej człowiekowi przez Boga*¹⁵.

Ta droga wchodzenia, zamieszkiwania w tej wielkiej tajemnicy jest swoistą drogą oczyszczania ludzkiej miłości. Miłość narzeczeńska jest w dużym stopniu rodzajem miłości, która nie rodzi się z myśli i woli człowieka, ale w pewien sposób mu się narzuca¹⁶. Stąd droga przygotowania do małżeństwa ma zapoczątkować czy pogłębić rozwój miłości w kierunku od *eros* do *agape*. Należy do rozwoju miłości, do wyższych jej poziomów, jej wewnętrznych oczyszczeń, fakt, że teraz poszukuje ona definitywności i to w podwójnym znaczeniu: w sensie wyłączności – tylko

¹² J. PETRIK, *Zukunft mit Dir. Broschüre zur Ehevorbereitung*, „Dialog” (1978) nr 3, 29.

¹³ JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

¹⁴ H. HASLINGER, *Was ist Mystagogie? Praktisch-theologische Annäherung an einen strapazierten Begriff*, w: *Mystagogische Seelsorge. Eine lebensgeschichtlich orientierte Pastoral*, red. S. KNOBLOCH, H. HASLINGER, Mainz 1991, 64.

¹⁵ JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

¹⁶ DCE 3.

*ta i jedyna osoba – i w sensie na zawsze*¹⁷. Mówiąc innymi słowami, jest to droga kształtowania miłości, oczyszczania jej w tym celu, aby stała się ona piękną miłością. *Wszystko to, co ślubują sobie małżonkowie: „wierność, miłość i uczciwość małżeńską oraz, że cię nie opuszczę aż do śmierci”, możliwe jest tylko w wymiarach pięknej miłości*¹⁸.

Kształtowanie w duszpasterstwie narzeczonych „pięknej miłości” ma pomóc współczesnemu człowiekowi przezwyciężyć negatywne skutki podkreślanego przez niego tzw. „prawa do miłości”, które jest często usprawiedliwieniem jego przeróżnych działań i decyzji. Prawo to bywa niekiedy wykorzystywane do usprawiedliwienia niesprawiedliwego postępowania. W prawdziwej, pięknej miłości taka postawa nie jest do zaakceptowania, postawa, która łączy się z krzywdą wyrządzoną drugiemu człowiekowi. *Bóg, jak mówi Biblia, nie chroni miłości za wszelką cenę, lecz chroni taką miłość, która urzeczywistniana jest w obszarze prawa i sprawiedliwości*¹⁹. Taka miłość charakteryzowała oblubieńczy związek Matki Pięknej Miłości i św. Józefa. *Józef jest świadom, widzi własnymi oczyma, że w Maryi poczęło się nowe życie, które nie pochodzi od niego. Jako człowiek sprawiedliwy, zachowujący Prawo Starego Przymierza, które w tym przypadku nakładało obowiązek rozwodu, „zamierzał oddać ją potajemnie” (Mt 1, 19). Wysłaniec Boży uświadamia mu jednak, że to byłoby przeciwne jego powołaniu, że byłoby przeciwne oblubieńczej miłości, która łączy go z Maryją. Ta wzajemna oblubieńcza miłość, aby być w pełni miłością piękną, domaga się od niego, aby przyjął Maryję oraz Jej Syna pod dach swojego domu w Nazarecie*²⁰.

Miłość małżeńska, której ważnym etapem jest miłość narzeczeńska, powinna zawierać w sobie zdolność do złożenia daru z siebie, który nie się ze sobą nadzieją, ale też zakłada pewne ryzyko. Oddaję swoje życie w nadziei, że dar ten nie zostanie przez drugiego człowieka zniszczony, lecz że znajdę przez to wypełnienie i dopełnienie własnej osobowości. *O ile „eros” dąży do wewnętrznego ubogacenia i własnego doskonalenia poprzez osobę miłowaną, przy okazywaniu jej nawet życzliwości, o tyle „agape” nie szuka niczego dla siebie samej ani nie kieruje się do rzeczy czy innych wartości rzeczowych, ale kieruje się jedynie ku osobie, aż do gotowości ofiary z siebie. Jest to autentyczna miłość „ofiarnicza”. Podczas gdy „eros” jest miłością raczej zewnętrzną, nastawioną na budzenie zachwyty, „agape” jest aktem wewnętrznym, decyzją osobową, oddaniem siebie drugiej osobie*²¹.

¹⁷ TAMŻE, 6.

¹⁸ JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

¹⁹ P.M. ZULEHNER, *Pastoraltheologie*, t. 3: *Übergänge*, Düsseldorf 1991², 174.

²⁰ JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

²¹ CZ. RYCHLICKI, *Bóg jest miłością. Refleksje nad encykliką Benedykta XVI*, Płock 2006, 13-14.

Współczesna cywilizacja, oderwana od pełnej prawdy o człowieku nie jest często w stanie zrozumieć tego, *czym naprawdę jest dar osób w małżeństwie*²². Kształtowanie w duszpasterstwie narzeczonych ludzkiej miłości, oczyszczanie jej ze zniekształceń i wypaczeń ma właśnie prowadzić także do zrozumienia tego, co znaczy darować siebie w miłości drugiemu człowiekowi. To darowanie wpisane jest w powołanie małżeńskie, w powołanie do „pięknej miłości”. Zrozumienie *ofiarniczego charakteru* miłości małżeńskiej może dokonać się poprzez rozważenie tajemnicy *ofiarniczej* miłości Maryi. *Maryja poczynając, rodząc i karmiąc Chrystusa, ofiarując Go w świątyni Ojcu i współcierpiąc ze swoim Synem umierającym na krzyżu, w całkiem szczególny sposób współpracowała w dziele Zbawiciela przez posłuszeństwo, wiarę, nadzieję i żarliwą miłość dla odnowienia nadprzyrodzonego życia dusz ludzkich. Dlatego stała się nam matką w porządku łaski*²³. Ukazanie tych różnych wydarzeń z życia Maryi pozwala narzeczonym odkryć w nich, zobaczyć historię ich przyszłego życia, które będzie przebiegać przez podobne wydarzenia. Szczególnie dla kobiety i matki Maryja staje się źródłem siły i inspiracji do podjęcia powołania i do wytrwania w nim. Świadomość tego, że Maryja w realizacji swojego powołania do „pięknej miłości” przeżywa nie tylko chwile radości, lecz także wydarzenia związane z niezrozumieniem, cierpieniem i krzyżem pomaga w przygotowaniu się i przyjęciu własnych trudności i niepowodzeń życiowych i ukazuje, co oznacza ów dar w miłości dla Boga i drugiego człowieka. Odniesienie miłości narzeczonych do miłości Maryi wprowadza kolejny raz ich miłość w obszar tajemnicy miłości Boga. W Matce Pięknej Miłości bowiem doskonale spletają się te dwa wymiary miłości – do Boga i do człowieka, o których tak napisał Benedykt XVI: *Miłość bliźniego polega właśnie na tym, że Kocham w Bogu i z Bogiem również innego człowieka*²⁴.

Miłość jest procesem rozwoju, który przebiega przez poszczególne etapy. Wskutek wydłużenia się przeciętnego czasu życia człowieka istnieje dziś możliwość dłuższego trwania małżeństwa, co wiąże się z różnymi jego etapami, a zarazem z różnymi etapami rozwoju miłości. *Zakochać się to spontaniczne przeżycie. Przy utrzymaniu miłości chodzi jednak o proces wzajemnego wzrastania*²⁵. Rozwój tego procesu zależy od narzeczonych, a później współmałżonków, od ich „pracy nad miłością” i od zdolności do przemiany. *Przemiana jest zasadą życia i miłości*²⁶. Jeśli małżonkowie

²² Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

²³ LG 61.

²⁴ Por. DCE 17.

²⁵ M. WEBER, R. LAWALL, *Glücksfall Liebe – was Paare zusammenhält*, Freiburg im Breisgau 1998, 142.

²⁶ L. WACHINGER, *Einander lieben...*, 159.

nie pracują nad wzajemną miłością, nie troszczą się o nią, nie uzyskuje ona możliwości dojrzewania i rozwoju. Nowa kultura miłości wymaga zatem „pracy nad miłością”. *Nawet Matka Jezusowa, której najpełniej została objawiona tajemnica Boskiego synostwa Chrystusa, długo musiała się uczyć tajemnicy krzyża*²⁷. Nauka tej „tajemnicy krzyża”, czy miłości w swej najbardziej radykalnej formie²⁸, w „tajemnicy pięknej miłości” prowadzi do kolejnego spojrzenia na Matkę Pięknej Miłości, a równocześnie na Matkę Bolesną. Duszpasterstwo narzeczonych nie zawsze podejmuje ten właśnie temat, który należy do istoty chrześcijańskiej miłości i małżeństwa, mianowicie o obecności krzyża w tajemnicy miłości. Chrześcijańskiej miłości nie da się oddzielić od krzyża i bez niego zrozumieć, tak jak nie da się oddzielić miłości i powołania Maryi od krzyża Chrystusa. *W Jego śmierci na krzyżu dokonuje się owo zwrócenie się Boga przeciwko samemu sobie, poprzez które On ofiaruje siebie, aby podnieść człowieka i go zbawić – jest to miłość w swej najbardziej radykalnej formie [...]. Wychodząc od tego, należy definiować, czym jest miłość*²⁹.

Chrześcijańskie duszpasterstwo narzeczonych nie może pominąć w żadnym wypadku głoszenia tej trudnej prawdy o miłości, o pięknej miłości, która złączona jest z krzyżem. Odpowiedź miłości, jaką dała Bogu Maryja, nie jest prostym uczuciem, które zaczyna zanikać w obliczu cierpienia. Ta miłość objawia się właśnie najpełniej w wytrwałości aż do krzyża, gdzie wszystko po ludzku wydaje się być stracone, ale dalej jeszcze wyraża się w wierze Maryi w zmartwychwstanie. Ewangelia o pięknej miłości, o Matce Pięknej Miłości jest też głoszeniem zmartwychwstania, także możliwości ciągłego zmartwychwstania obumarłej miłości, możliwości *zmartwychwstania z grobu miłości*³⁰.

Głoszenie pełnej prawdy o miłości łączy się w duszpasterstwie narzeczonych także z tym, że - jak mówi doświadczenie duszpasterzy - nie zawsze, albo coraz rzadziej narzeczeni są gotowi zachować swoje przyrzeczenia, kiedy pojawiają się trudności w małżeństwie. Wydaje się im to trudnym czy wręcz niemożliwym, ponieważ miłość, na której chcą budować swój związek, rozumieją o wiele bardziej po ludzku niż w świetle wiary. Na pierwszym miejscu stawiają siebie, a nie Boga. Znajduje to niekiedy wyraz w samej już ceremonii zawarcia sakramentu małżeństwa.

²⁷ JAN PAWEŁ II, *Tylko czyste serce może w pełni miłować Boga*. Homilia podczas Mszy św. (Sandomierz, 12.06.1999), 4, „L'Osservatore Romano” 20(1999) nr 8, 67.

²⁸ Por. DCE 12.

²⁹ TAMŻE.

³⁰ Por. P.M. ZULEHNER, *Kleine Lebenswelten. Zur Kultur der Beziehungen zwischen Mann und Frau*, Paderborn 1994³, 68.

Zbyt mocno nieraz, poprzez dekoracje, wypowiedane słowa podkreśla się centralne miejsce narzeczonych, wskazuje się na nich, prowadzi do ołtarza w tunelu z kwiatów. A wówczas Ten, który jest najważniejszy, który nadaje sens ich miłości, dzięki któremu mają w ogóle zdolność miłości, jest jakby na drugim planie. Jest to całkowicie sprzeczne z postawą Maryi, pokornej Służebnicy Pańskiej, która nie przysłaniała sobą Chrystusa, ale zawsze wskazywała na Niego.

Jedną z ważniejszych cech owej „pięknej miłości” małżeńskiej jest jej otwarcie na dar życia. Miłość małżeńska jest ze swej istoty nakierowana na przekazywanie życia, gdyż jest ona zakorzeniona w dającej życie miłości Boga, jest udziałem w Jego stwórczej miłości. Miłość Maryi była otwarta na życie i to życie zrodziła, co więcej poprzez przyjście na świat Zbawiciela człowiek został obdarzony pełnią tego życia. Na miłości Maryi-Matki narzeczeni, a później małżonkowie, mogą odkryć zwłaszcza to, że nowe życie, że dziecko jest darem Boga. Najpierw dotyczy to ich samych, gdyż chodzi tu o *wzajemne odkrycie oblubieńców, potem także odkrycie każdego dziecka, które z nich, jako rodziców, poczyną się i rodzi*³¹, a dalej o dar dla społeczeństwa i Kościoła. Może się to dokonać mocą tej właśnie Ewangelii, ukazującej Chrystusa jako największy dar Boga, najpierw dla Maryi, a później dla Kościoła, świata, każdego człowieka. *Macierzyństwo Maryi było zatem drogą obdarowania całej ludzkości. Osobisty dar udzielony Matce Odkupiciela otworzył ludzkość na przyjęcie nowych darów*³². Podobnie jest i z każdym dzieckiem, którym zostają obdarowani rodzice. Jest ono darem dla nich, ale także dla innych, dla społeczeństwa i Kościoła.

Duszpasterską konsekwencją wynikającą z potrzeby kształtowania miłości ludzkiej w kierunku „pięknej miłości”, w kierunku odkrycia „wielkiej tajemnicy” jest towarzyszenie narzeczonym na tej drodze rozwoju ich miłości i okazywanie im na niej koniecznej pomocy. Narzeczeni powinni być zatem w czasie przygotowania do małżeństwa podprowadzeni do tego, aby sami odkryli ślady Boga w ich historii życia i miłości. Powinni także otrzymać możliwość doświadczenia przebaczącej i uzdrawiającej miłości Boga, szczególnie w sakramencie pokuty i pojednania oraz w Eucharystii. Kościół powinien dopomóc narzeczonym ich „miłość przenieść w obszar Boga”, ponieważ *miłość przeżywana w obszarze zaufania, czyli w obszarze samego Boga, ma dobre możliwości realizacji*³³.

³¹ Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

³² T. ZADYKOWICZ, *Ideowe obrazy Maryi w encyklikach Jana Pawła II „Redemptor hominis”, „Dominum et Vivificantem”, „Redemptoris Mater”*, „Ateneum Kapłańskie” (2006) z. 1, 46.

³³ Por. P.M. ZULEHNER, *Pastoraltheologie...*, t. 3, 170.

Odkrycie ludzkiej miłości narzeczonych przed Bogiem może się z pewnością dokonać poprzez kontemplację na modlitwie postawy Maryi, Matki Pięknej Miłości, bo *‘pięknej miłości’ można nauczyć się tylko przez ‘modlitwę’*. Jest ona bowiem zawsze, używając wyrażenia św. Pawła, *jakimś wewnętrznym „ukryciem z Chrystusem w Bogu”* – „wasze życie jest ukryte z Chrystusem w Bogu” (Kol 3, 3). Tylko w tym ukryciu może działać Duch Święty, źródło *‘pięknej miłości’*. On też rozlewa tę miłość. *Jak rozlał ją w sercu Maryi i Józefa, tak rozlewa ją w sercach wszystkich oblubieńców, którzy „prawdziwie słuchają słowa Bożego i strzegą go”* (por. Łk 8, 15)³⁴.

2. Matka Pięknej Miłości na drodze rozwoju wiary narzeczonych

Duszpasterstwo narzeczonych czy przygotowanie do małżeństwa jest jednym z aspektów ewangelizacji czy tzw. „nowej ewangelizacji”, jednym z ważniejszych, ponieważ rodzina jest „sercem nowej ewangelizacji”³⁵. Głównymi zadaniami tak widzianego duszpasterstwa narzeczonych jest ewangelizacja kultury w tym wszystkim, co odnosi się w niej do małżeństwa: wyciśnięcie chrześcijańskiego ducha, sposobu myślenia i postępowania na prawie i strukturach społecznych, w których żyją chrześcijanie³⁶.

Zarysowany powyżej obraz „pięknej miłości”, który jest celem rozwoju miłości narzeczonych może spotkać się z zarzutem idealizmu, albo ze stwierdzeniem niemożliwości jego urzeczywistnienia. Z pewnością pozostanie on tylko w świecie marzeń i ideałów wtedy, kiedy nie spojrzysz na niego i nie podejmiesz jego realizacji z wiarą. Duszpasterstwo narzeczonych, wychodząc od doświadczenia miłości ludzkiej i ukazując objawioną Miłość Boga, musi stać się dalej drogą rozwoju wiary narzeczonych. Podstawą bowiem urzeczywistnienia „pięknej miłości” w życiu narzeczonych, a później małżonków jest ich wiara. Stawianie wymagań moralnych narzeczonym czy małżonkom bez troski o ich wiarę prowadzi do tego, że nie są oni w stanie ich zrozumieć, przyjąć i zrealizować. Wiara stanowi bowiem podstawę, która umożliwia podjęcie urzeczywistnienia tego, co zawiera się w chrześcijańskim nauczaniu o małżeństwie i rodzinie. Chodzi zatem w duszpasterstwie narzeczonych ostatecznie o to,

³⁴ JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

³⁵ Por. EV 92.

³⁶ Por. PAPIESKA RADA DS. RODZINY, *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa...*, 20.

żeby człowiek odkrył czy pogłębił swoją wiarę. Jest to *decydujący wkład Kościoła w powodzenie miłości małżeńskiej*. Na gruncie wiary ma zatem miłość małżeńska odpowiednie założenia, aby móc wzrastać, rozwijać się i przez to być trwałą i wierną³⁷.

Człowiek bowiem, by mógł rozwijać swoją miłość, aby mógł przyjąć wynikające z niej konsekwencje, potrzebuje Boga, potrzebuje łaski. Po grzechu pierwotnym bowiem, jakkolwiek człowiek nie utracił całkowicie „zdolności *pięknego miłowania*”, to jednak nie jest w stanie bez tej Bożej pomocy, bez odnowienia tego, *co w człowieku jest darem Boga, co w nim jest odwiecznie dobre i piękne i co stanowi tworzywo pięknej miłości*, sam, o własnych siłach urzeczywistnić tej zdolności. I dlatego właśnie duszpasterstwo narzeczonych powinno dopomóc młodym ludziom zobaczyć dzieje ich pięknej miłości, jako *dzieje zbawienia człowieka*³⁸.

Przepowiadanie Ewangelii prowadzi do zrodzenia, pogłębienia czy nowego odkrycia wiary. Droga rozwoju wiary jest drogą do świętości, która jest identyczna z drogą życiową człowieka. Na drodze tej, niezależnie od jej rodzaju, człowiek jest powołany do rozwoju swojej wiary, a przez to do świętości³⁹. Także małżonkowie idą odpowiednią dla ich powołania drogą wiary, która prowadzi przez codzienność małżeńskiego i rodzinnego życia i charakteryzuje się własną duchowością⁴⁰. Na tej drodze słuchają oni słowa Bożego i odpowiadają na nie. Odpowiedź ta jest często wspólną odpowiedzią, której początki sięgają już czasów narzeczeństwa. Przygotowanie do małżeństwa stwarza szczególną okazję do tego, żeby narzeczeni odkryli na nowo i pogłębili w sobie wiarę otrzymaną w sakramencie chrztu⁴¹, a także świadomie rozpoczęli wspólną drogę wzrastania w wierze.

Na tej drodze wzrostu i rozwoju wiary szczególne znaczenie ma słuchanie i rozważanie słowa Bożego. Matka Pięknej Miłości jawi się tutaj jako przykład radykalnego posłuszeństwa słowu Boga. *Omawiając postawę Maryi wobec Boga, często podkreśla się, że była Ona najwierniejszą uczennicą Bożą poprzez słuchanie słów Jego Syna, który także był Jej synem. Słuchanie zaś słów Jezusa [...] rodziło i rozwijało wiarę w Jej sercu. Rozwój ten ogarnął całą osobowość Maryi do tego stopnia, że ukształtował w Niej postawę zasluchania (por. Łk 10, 39). Osoba charakteryzująca się taką postawą ma szczególną zdolność do wyczuwania woli Bożej. Dlatego Maryja była zdolna odróżnić wolę Boga od poleceń*

³⁷ Por. P.M. ZULEHNER, *Pastoraltheologie...*, t. 3, 170.

³⁸ Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

³⁹ Por. LG 40.

⁴⁰ Por. FC 56.

⁴¹ Por. TAMŻE, 51.

ludzkich i od ludzkich pragnień, również u samej siebie. Stąd potrafiła być nieposłuszna tym poleceniom i pragnieniom ludzkim, które były w sprzeczności z wolą Boga⁴². To odniesienie do postawy Maryi wiary narzeczonych powinno skłaniać także ich do tego, aby uczyli się w życiu stawiać sobie pytanie o wolę Bożą wobec nich. Rozpoznając i przyjmując wolę Bożą, będą zdolni kształtować swoją miłość narzeczeńską i małżeńską po chrześcijańsku. Można tu stwierdzić, idąc dalej za Autorem wyżej cytowanej publikacji, że pełnienie woli Bożej pozwala na rozwinięcie wszystkich predyspozycji człowieka, tak jak pozwoliło Maryi na rozwinięcie w Niej wszystkich predyspozycji kobiecych, przez co może być Ona uznana za *wzór spełnienia się kobiety jako żony i jako matki*⁴³. Stąd w duszpasterstwie narzeczonych należałoby prowadzić, zwłaszcza kobiety, do modlitewnej zażyłości z Maryją, przez którą będzie się ona upodabniała do tego wzoru żony i matki. Podobnie zresztą jest z mężem i ojcem. *Otwartość na wolę Bożą ze strony Maryi zaowocowała też i tym, że Bóg postawił na Jej drodze życia Józefa – odpowiedniego partnera na męża i duchowego ojca Jezusa. Ze skąpych relacji ewangelicznych opisujących postawę Józefa można powiedzieć, że może być on wzorem dla mężów i ojców w każdym czasie*⁴⁴.

Samo małżeństwo, jako droga realizacji powołania, dawania odpowiedzi na wezwanie Boga, jest szczególną drogą wiary i jednocześnie drogą miłości⁴⁵. Jej charakterystyczną cechą jest też wzajemna odpowiedzialność współmałżonków za rozwój wiary każdego z nich, ostatecznie wzajemna odpowiedzialność za zbawienie, w przyszłości także za rozwój wiary dzieci. Tak jak droga wzajemnej miłości nie zaczyna się w momencie zawarcia małżeństwa, tak i droga wspólnej wiary powinna mieć już swoje początki w czasie narzeczeństwa i być dalej w małżeństwie i rodzinie kontynuowana. Kościół jest bowiem przekonany, że wiara jest podstawową i najważniejszą wartością, która pozwala na przezwycięzenie wielu trudności, które przynosi ze sobą życie małżeńskie i rodzinne⁴⁶.

Małżeństwo i rodzina należą do podstawowych wartości, które mają wielkie znaczenie zarówno dla osobistego rozwoju człowieka, jak i dla społeczeństwa i Kościoła. Wśród różnych koncepcji małżeństwa i rodziny właśnie chrześcijańska koncepcja wydaje się być najcenniejszą, najbardziej odpowiadającą człowiekowi i przedstawiającą dla niego gwarancję

⁴² I. WERBIŃSKI, *Nazaretański styl życia duchowego w rodzinie*, „Ateneum Kapłańskie” (2006) nr 1, 22.

⁴³ Por. TAMŻE, 23.

⁴⁴ Por. TAMŻE, 25.

⁴⁵ Por. PAPIESKA RADA DS. RODZINY, *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa...*, 9.

⁴⁶ Por. TAMŻE, 10. 16.

zachowania podstawowych i najważniejszych małżeńskich i rodzinnych wartości⁴⁷. W dzisiejszych społeczeństwach te wartości są często zagrożone, przez pojawiające się odmienne od chrześcijańskich modele życia małżeńskiego i rodzinnego. Kościół jest, jeśli nie jedyną, to z pewnością jedną z niewielu instytucji, które chronią prawdziwą wartość małżeństwa i rodziny. *Tylko Kościół jest tak zwiariowany i mówi ludziom, że mogą zaufać ufnej, trwałej i publicznie wyrażonej miłości, przede wszystkim wtedy, kiedy przeżywają ją oni w jedności z Bogiem*⁴⁸. Kościół rozpoznaje w świetle wiary prawdziwą wartość małżeństwa i rodziny i dlatego troszczy się, aby wartość ta przekazywana była wszystkim, w szczególności ludziom, którzy są powołani do małżeństwa⁴⁹.

Do głównych wartości małżeństwa i rodziny, które przepowiada Kościół, należy ich ludzko-Boski charakter, który oznacza, że te wspólnoty życia odpowiadają najbardziej naturze człowieka, gdyż zostały zawarte przez Boga w Jego zamiarach wobec człowieka. Dlatego małżeństwo jest darem, który człowiek otrzymał od Boga, a nie wytworem społecznego rozwoju i ludzkiej mądrości⁵⁰. Rodzina urzeczywistnia przede wszystkim dobro wspólnego życia, dobro małżeństwa i rodzinnej wspólnoty w najprawdziwszym sensie tego słowa. To dobro wspólnego życia ma fundamentalne znaczenie zarówno dla małżonków, jak i dla dzieci. Przez wspólne życie małżeńskie i rodzinne człowiek rozwija w sobie wiele wartości, które mają dla jego życia, dla właściwego psychicznego, emocjonalnego i społecznego rozwoju decydujące znaczenie. Ochrona prawdziwych wartości życia małżeńskiego i rodzinnego ma również społeczne znaczenie. *Nie będzie więc przesadą powiedzieć, iż życie narodów, państwu, organizacji międzynarodowych 'przebiega' przez rodzinę*⁵¹. Jako podstawa społeczeństwa przekazuje ona wiele wartości szczególnie ważnych w społecznym życiu, które w międzyludzkich relacjach umacniają i kształtują solidarność, szacunek, sprawiedliwość i wzajemne przebaczenie⁵².

Głoszenie tej trudnej prawdy opiera się na przekonaniu, że jeżeli Bóg daje człowiekowi powołanie, daje zadanie, to również daje potrzebne łaski do podjęcia jego realizacji. Powołanie Maryi do realizacji pięknej, ale jakże trudnej miłości, po ludzku nie do zrozumienia, łączyło się z obietnicą tego Bożego wsparcia. *Bądź pozdrowiona, pełna łaski, Pan z Tobą*

---

⁴⁷ Por. P.M. ZULEHNER, *Kleine Lebenswelten...*, 62.

⁴⁸ TAMŻE, 63.

⁴⁹ Por. FC 3.

⁵⁰ Por. GS 38.

⁵¹ Por. FC 15.

⁵² Por. GS 47-48.

(por. Łk 1, 28) objawia anioł Maryi przy zwiastowaniu, zapewniając o szczególnej obecności Boga przy realizacji Jej powołania. W odniesieniu do małżonków obecność Boga na drodze realizacji ich powołania wyraża się szczególnie w sakramentalnym charakterze małżeństwa. Jak w każdym sakramencie, tak i w sakramencie małżeństwa: *Duch, którego Pan użył, daje nowe serce i uzdalnia mężczyznę i kobietę do miłowania się tak, jak Chrystus nas umiłował*⁵³.

Odniesienie ludzkiej miłości narzeczonych do Maryi, ich planów, zamiarów, a zwłaszcza niepewności pozwala na przezwycięzenie tego, co często towarzyszy myśli o małżeństwie – lęku o przyszłość. Powierzenie przyszłości Bogu za wzorem Maryi pomaga usunąć te lęki i daje pełne nadziei spojrzenie w przyszłość. *Maryja jest osobą całkowicie otwartą, która otworzyła się na oścież, która oddała siebie w ręce Boga odważnie i bez reszty, nie lękając się o własny los. Oznacza to, że żyje Ona w pełni relacją i w relacji z Bogiem. Jest osobą, która słucha i modli się, osobą, której wrażliwość i dusza są czujne, nastawione na słuchanie wielu milczących rad Boga żywego. Jest osobą modlącą się, ukierunkowaną całkowicie na Boga, a przez to kochającą z oddaniem i szlachetnością prawdziwej miłości, jak również z niezawodną zdolnością poznania i z gotowością na cierpienie, które jest ściśle związane z miłością*⁵⁴. Kształtowanie takiej postawy narzeczonych, odniesionej do postawy Maryi, to kolejne zadanie duszpasterstwa narzeczonych, które niesie im pomoc w budowaniu trwałej, otwartej na Boga i na drugiego człowieka wspólnoty.

Szczególnością wartością zauważa Kościół w niedocenianym dziś czasie narzeczeństwa. Podstawa i konieczność pogłębionego i odnowionego przygotowania leży zarówno w samej wartości małżeństwa i sakramentu małżeństwa, jak i w znaczeniu czasu narzeczeństwa, który dziś często rozciągany jest na wiele lat. Przynosi to różnorodne nowe trudności i nowe sytuacje, z którymi dzisiejsze duszpasterstwo jest konfrontowane⁵⁵. Dla niektórych młodych ludzi jednak nie istnieje prawie zupełnie czas narzeczeństwa i tworzą oni po krótkim czasie znajomości wspólnoty, podobne do małżeńskich. W ten sposób tracą oni tak ważne dla przyszłego życia wartości, jakie niesie ze sobą czas narzeczeństwa.

⁵³ Por. FC 13.

⁵⁴ J. RATZINGER, „Ty jesteś pełna łaski”. *Elementy pobożności maryjnej*, „Communio” 20(2000) nr 6, 143.

⁵⁵ Por. PAPIESKA RADA DS. RODZINY, *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa...*, 17.

3. Maryjny wymiar duszpasterstwa narzeczonych

Analiza współczesnej sytuacji życia małżeństw i rodzin przyjmuje za punkt wyjścia konkretną rzeczywistość, podczas gdy nauka Kościoła wychodzi raczej od teologicznej koncepcji małżeństwa i rodziny. Te dwie drogi mogą się łatwo rozjechać. W pierwszym przypadku Objawienie może być interpretowane tylko przez ludzkie doświadczenie, w drugim, ideał życia małżeńskiego i rodzinnego może być ukazany jako przeciwieństwo rzeczywistych doświadczeń współczesnego człowieka⁵⁶. W rzeczywistości ważne jest jednak uwzględnienie obydwu założeń. Zarówno odniesienie antropologiczne i społeczne, jak i teologia małżeństwa, powinny znaleźć odpowiednie miejsce w duszpasterstwie narzeczonych. Z jednej strony kształt duszpasterskiej działalności Kościoła musi odpowiadać współczesnym społecznym wyzwaniom, z drugiej strony krytyczne ustosunkowanie się do społecznych przemian prowadzi do pożądanego rozwoju w kierunku ideału⁵⁷.

Duszpasterstwo narzeczonych stara się z jednej strony uwzględnić uwarunkowania życia współczesnego człowieka, jego sposób myślenia, jego mocne i słabe punkty, a z drugiej strony - prawdę o małżeństwie zawartą w Objawieniu i w nauce Kościoła. Założenie to ukazuje podstawową zasadę, która powinna nadać ogólny kształt pastoralnej koncepcji przygotowania do małżeństwa, mianowicie zasadę wierności Bogu i człowiekowi. Wierność ta nie może być rozumiana w kategoriach następstwa (z wierności Bogu wynika wierność człowiekowi, czy odwrotnie) czy rozdziału, lecz równoczesności i połączenia⁵⁸. Chodzi tu zatem o widzenie doświadczeń człowieka w świetle Objawienia Bożego, ale także o odczytanie tych doświadczeń jako indywidualnej historii zbawienia, którą Bóg prowadzi osobiście z każdym człowiekiem.

Przepowiadanie Ewangelii jest skierowane do konkretnego człowieka, w konkretnej sytuacji jego życia. Sytuacja ta jest zależna od jego pochodzenia, historii życia, od jego zdolności i doświadczeń. Człowiek jako „droga Kościoła” nie jest abstrakcyjną kategorią. Służba człowiekowi oznacza przyjęcie konkretnego człowieka, takim jakim on jest i w takiej życiowej sytuacji, w jakiej on się właśnie znajduje, gdyż tak Bóg przyjmuje człowieka. Wierność Bogu to ciągła troska o to, aby nasza duszpasterska działalność brała za wzór duszpasterskie działanie Boga wobec człowieka, ową „Bożą pedagogię wiary”. Odniesienie doświadczeń ludzkich do

⁵⁶ Por. G. MARSCHÜTZ, *Wozu Ehevorbereitung?*, „Dialog Spezial” (1996) nr 4, 3-5.

⁵⁷ Por. H. WIDNISCH, *Pastoraltheologische Zwischenrufe*, Würzburg 1998, 42.

⁵⁸ Por. M. MAJEWSKI, *Antropologiczna koncepcja katechezy*, Kraków 1995, 163.

Ewangelii i wyjaśnianie ich w jej świetle - to jedno z głównych zadań tak widzianego duszpasterstwa.

W tym kontekście uwidacznia się też maryjny wymiar duszpasterstwa rodzin, w którym powinny przenikać się historie życia, miłości i wiary narzeczonych z historią „pięknej miłości” Maryi, która *zaczyna się w chwili zwiastowania, kiedy wysłaniec Boży kieruje do Maryi uspaniałe słowa zawierające powołanie Jej do tego, aby została Matką Syna Bożego*⁵⁹. Na tej właśnie historii „pięknej miłości” małżonkowie mogą odkryć to, co jest najistotniejsze w historii ich własnej miłości i odnieść ją do historii, jaką Bóg prowadzi z każdym człowiekiem.

Maryjny wymiar duszpasterstwa narzeczonych pomaga przenieść ludzkie doświadczenia w obszar wiary, zobaczyć życie ludzkie jako dialog z Bogiem, którego owocem jest prawdziwy dialog z człowiekiem w miłości. W Maryi bowiem *uwidacznia się prawdziwa wielkość i najgłębsza prostota mistyki chrześcijańskiej: nie polega ona na niezwykłych zjawiskach, na ekstazie i wizjach, lecz na ciągłej wymianie istnienia istoty stworzonej ze Stwórcą, na wymianie, w której stworzenie coraz bardziej otwiera się na Stwórcę i prawdziwie z Nim się jednoczy w świętym związku oblubieńczym i macierzyńskim*⁶⁰.

Ukazane w dwóch pierwszych częściach artykułu podstawowe zadania duszpasterstwa narzeczonych, którymi są pomoc w kształtowaniu i oczyszczaniu ludzkiej miłości w odniesieniu do miłości Bożej oraz pomoc w rozwoju wiary, powinny zostać przeniknięte owym maryjnym wymiarem, gdyż, co już zauważono wcześniej, zarówno treści z nimi związane, jak i postawy znajdują w odniesieniu do Maryi, Matki Pięknej Miłości duże możliwości praktycznej realizacji nie tylko w życiu narzeczonych, ale także i w przyszłym życiu małżonków i rodzin. Wymiar maryjny duszpasterstwa narzeczonych pomoże z pewnością młodym ludziom w ich rozwoju wiary, którego celem jest ukształtowanie właściwej duchowości, czyli trwałej postawy życiowej skierowanej ku ciągłemu odczytywaniu i pełnieniu woli Bożej, tak jak czyniła to Matka Pięknej Miłości.

Ks. dr Mieczysław Polak
Wydział Teologiczny Uniwersytetu Adama Mickiewicza (Poznań)

ul. Kolegiaty 4a
PL - 62-200 Gniezno

e-mail: mpolak@gniezno.opoka.org.pl

⁵⁹ Por. JAN PAWEŁ II, *List do rodzin...*, 20.

⁶⁰ J. RATZINGER, „Ty jesteś pełna łaski”..., 146-147.

Maria, Madre del bell'Amore nella pastorale dei fidanzati

(Riassunto)

L'autore cerca di presentare le possibilità di utilizzare del contenuto del titolo mariano – Madre del bell'Amore, nella pastorale dei fidanzati. L'articolo è strutturato così: 1) Madre del bell'Amore sul cammino dello sviluppo dell'amore dei fidanzati; 2) Madre del bell'Amore sul cammino dello sviluppo di fede dei fidanzati; 3) La dimensione mariana della pastorale dei fidanzati.